

LILIANE TASMOWSKI

În galeria străinilor îndrăgostiți de limba română, un loc aparte ocupă Liliane Tasmowski. Ea vine dintr-o țară în care româna a fost la mare cinste, datorită profesorului L. Mourin, tatăl spiritual al româniștilor belgieni. Am auzit-o de mai multe ori pe Liliane vorbind despre profesorul ei, cu admirația și respectul cu care se vorbește despre personajele luminate venite din alte lumi.

Am cunoscut-o înainte de 1989, la un colocviu internațional de lingvistică; m-a prezentat prietena noastră comună Maria Iliescu. M-a impresionat de la început vioiciunea ei de spirit, dorința de a afla lucruri noi despre limba română. Această stare de spirit m-a făcut să devin, chiar fără să mi-o ceară, un „furnizor al casei Tasmowski” pentru produsele lingvistice din România. Ne-am apropiat și mai mult în urmă cu zece ani când, fiind în Franța, am fost invitat de ea și de José Traest, președintele Fondului de Cercetare Științifică al Comunității Flamande, la Bruxelles, pentru a discuta posibilitatea de a avea un acord de schimburi între Academia Română și FWD, idee agreată de acad. V. N. Constantinescu, președintele de atunci al Academiei Române. Puțini știu astăzi că ea a fost sufletul și scânteia acordului semnat câteva luni mai târziu la București.

La Universitatea din Antwerpen (Anvers) a creat unul dintre cele mai puternice centre de învățare a limbii române cu colaboratori apropiați pasionați de română: Martine Coene (vorbește perfect românește; la pronunțarea numelui ei Liliane devenea veselă și ultraserioasă) sau Tine van Hecke (așa a fost de îndrăgostită de română încât s-a căsătorit cu un lingvist român stabilit la Antwerpen). La aceeași universitate, a creat la bibliotecă o secție de română demnă de invidiat. Vorbea despre această secție cu o plăcere, o bucurie pe care nu le putea stăpâni. În ultimii ani nori negri s-au abătut asupra secției de română, care au dus în final la eliminarea limbii române de la Antwerpen. Liliane n-a cedat; chiar după pensionare a găsit soluții pentru a continua cercetările în domeniul limbii române. În cadrul Academiei flamande al cărei membru este, a inițiat un proiect de cercetare, o gramatică a limbilor balcanice. Tenacitatea cu care își urmărește planurile științifice este tulburătoare, este una la care cu greu poți rezista. Mă amuză cum vorbește acum despre acest nou proiect, chiar la prânzuri excelente oferite de ea sau de diverse instituții (așa făcea și la mesele organizate de J. Traest, fapt care îl

LR, LVII, nr. 4, p. 559–561, București, 2008

amuza pe prietenul nostru comun). Dacă ai cumva de gând să zâmbești în astfel de cazuri, albastrul ochilor ei capătă culoarea închisă a apelor mării în furtună. Tasmowski a fost prezentă și la diversele manifestări științifice de la noi (congrese, colocvii) și a ținut cursuri la Universitatea București (1994, 1996). A acceptat să facă o conferință în ciclul „Limba română și relațiile ei cu istoria și cultura românilor” pe care le organizez din 1995 la Academia Română. Titlul conferinței „Trăsături neașteptate ale limbii române” spune totul despre conținutul ei, limba română privită din perspectiva unui specialist străin. La Antwerpen a organizat conferințe cu teme românești, chiar dacă erau denumite romanice. Toate, impecabile. Activitatea sa a fost distinsă cu titlul de *profesor honoris causa* al Universității din București, *doctor honoris causa* al Universității de Vest din Timișoara și membru de onoare al Institutului de Lingvistică din București.

Lucrările ei de limbă română au apărut atât în România (ele sunt cunoscute) cât și în străinătate (colocviile de romanistică de la Regensburg 1990, Udine 2002, la congresele de romanistică, la Santiago de Compostela 1989, Zürich 1992, Bruxelles 1998, Aberystwyth 2004). Cele din străinătate le prezintă la sfârșitul acestui portret. De cele mai multe ori faptele românești sunt discutate din perspectivă romanică. În ultimul deceniu a colaborat excelent cu Sanda Reinheimer Rîpeanu. Au ajuns să fie pentru mine, ca două surori siameze. Au scos două excelente volume de lingvistică romanică în care româna ocupă un loc meritat într-o comparație cu celelalte patru principale limbi romanice (franceza, italiana, spaniola, portugheza): *Pratique des langues romanes* I, Paris, 1997, II. *Les pronoms personnels* 2005. Cele două au realizat idealul preconizat de cei doi maeștri ai lor, Iorgu Iordan și Louis Mourin, pentru care scopul lingvisticii romanice comparate era să dea o nouă dimensiune de explicare a faptelor romanice. S-a ocupat de sintaxă, semantică și pragmatică, dar și de morfologie și lexicologie. Metodele utilizate nu sunt totdeauna tradiționale, fapt ce a atras angliștii din București. În ultimii ani s-a „îndrăgostit” de un text vechi românesc *Evangeliarul de la Sibiu*.

Entuziasmul inepuizabil aparține structurii de adâncime a Liliane. El apare și în evocările tinereții ei, când a crescut trei copii. Este fericită și când vorbește de familia sa: ritmul frazei este când rapid, agitat, dacă se referă la întâmplări obișnuite, când lent, cu pauze pe care le interpretez ca semne de întrebare, dacă este vorba de fapte preocupante. Un amestec între cele două stiluri găsim când este vorba de Laurent, frumosul ei soț, „domnul Pipă”, cum l-am numit în urmă cu câțiva ani când fuma și când mi-a dezvăluit farmecul celebrei beri belgiene „Westmall-Triple”. Nu pot uita căldura cu care m-a primit familia de Ryck. Este o mare fericire să ai astfel de prieteni.

Marius Sala

LUCRĂRI DESPRE ROMÂNĂ PUBLICATE ÎN AFARA ROMÂNIEI

- 1987 *La reduplication clitique en roumain*, G. Plangg & M. Iliescu eds. *Rätoromanisch*.
- 1988 *Thématicité et possessivité en roumain*, în „Lingvisticae Investigationes”, 12, 303–336 (cu Liliana Popescu).
- 1988 *Le complément du nom et le possessif*, în „International Journal of Rumanian Studies”, 6, 91–93 (cu Liliana Popescu).
- 1989 *Cours de grammaire roumaine I*, Ghent, Communication & Cognition, 107 p.
- 1990 *Les adjectifs démonstratifs français et roumains dans la phrase et dans le texte*, Cadiot P & A. Zribi-Hertz dir. *Aux confins de la grammaire*, Langages 97, 82–100.
- 1992 *Infinitif et subjonctif après a putea, a ști și a vrea dans quelques textes roumains du 19e siècle*. In Ernst G., P. Stein & B. Weber eds. *Die rumänische Sprache im 19. Jahrhundert*, Akten des Regensburgs Kolloquiums april 1990, Tübingen, Niemeyer, 261–270.
- 1993 *Entre anaphore et deixis: l'emploi des pronoms dans La chronique de Moldavie de Grigore Ureche*, în *Actes du 20e congrès international de linguistique et philologie romanes* (Zürich), Tübingen, Francke, t. I, section I, 751–763.
- 1995 *Rodica. Structure horizontale et intertextualité*. In Renzi L. et alii eds. *Hommage à Al. Niculescu & à Fl. Dimitrescu* (cu Ileana Oancea). Padova, Unipress, 958–974.
- 1997 *Le démonstratif roumain en contexte*. In Lorenzo R. ed. *Actas do XIX Congreso Internacional de Linguística e Filología Románicas*. La Coruña, 229–238.
- 2000 *Last resort strategies in DP: Article Reduplication in Romanian and French* (Y. D. Hulst, M. Coene & L. Tasmowski), In V. Motapanyane ed., *Studies in Romanian Syntax*, Leiden, Elsevier, 135–176.
- 2002 *Het identiteitsoxymoron in Mortua est!* (cu I. Oancea). In Perie et alii eds. *Identiteit*. Huldeboek S. Alexandrescu, Delft, Eburon, 19–31.
- 2003 *L'emploi des pronoms personnels en ancien roumain dans les traductions des Actes des Apôtres*. In Ferro T. ed. *Romania a Romania*, Udine, Forum, 63–81.

De Pintelaan 287, B-9000, Gent, Belgia